

DOMÁCÍ MÁSLO KROK ZA KROKEM

Čtvrtek, 12. června 2017

Domácí máslo se vzhledem k cenám másla a jeho nedostatku v obchodech stalo poslední dobou velkým tématem. Pokud si chcete na výrobu másla udělat vlastní názor a případně si ho vyzkoušet, mám pro vás kompletní návod se všemi výhodami a nevýhodami, které ho doprovázejí.

Odpovím vám na tři hlavní otázky:

Jak se domácí máslo dělá?

Vyplatí se finančně?

Je domácí máslo chuťově lepší kupované?

Z čeho se dělá domácí máslo? Vzpomínáte si na hlásku na maminek a babiček, která se pronášela a přeháněla tak dlouho, až zhoustne, zhrudkovatí a srazí se, nebo se vlastně spí oddělí mléčný tuk od podmáslí. Z hrudek tuku, které zstanou v nádobě, stačí scedit podmáslí a vytvořit bochníček másla. Čádná další surovina než smetana ke přehánění není na výrobu másla potřeba. Při výrobě másla se vždycky vychází z vysokotučné smetany, jako je například ta na přehánění s tučností kolem 31-33 procent, v praxi podmínkách se však její tučnost pohybuje až kolem 40 %. Takle smetana může být i zakysaná – pak má máslo jemnější kyselou chuť. K nákupu smetany vám dám jednu doporučenou radu. Mnoho značek smetan ke přehánění je stabilizovaných, na obalu je napsáno, že výrobek obsahuje karagenan. Pokud si chcete udělat domácí máslo, zvolte nestabilizovanou. Stabilizátor bude oddalovat okamžik, kdy to nadýcháná kyselinová hmota vzdá a zhroučí se na máslo. Já momentálně používám první pasterizovanou smetanu Bohemilk, u té jediné jsem stabilizátory neobjevila, na rozdíl třeba od značky Kunín, Madeta nebo Milkin. Domácí máslo krok za krokem

Máte smetanu? Připravte si mísu, hrnec nebo jinou vhodnou nádobu, cedník, misku na podmáslí a houbičku na utření pracovní plochy poseté kapičkami smetany. Jedině s robotem se třeba i podaří udržet si kuchyni. A jestli vám vadí mastné ruce, použijte jednoruké mikrotenové rukavice, budeme sahat na máslo. Hotovo? Pusťte stopky, jedeme.

Smetanu na přehánění nalijte do robotu, mísy, či hrnce. Přehájejte, přehájejte, přehájejte. Až budete mít polotekutou smetanu, nezastavujte. Přehájejte v téhle fázi na přehánění se hodí jako součást krémů a náplní. Za chvíli přejdete z měkké smetany na hustou, tuhou. Ta ková by se hodila třeba na zmrzlinový pohár.

Přesto přehájejte dál. Až se vám hmota pod metlami začne skládat do těžkých barokních kovek máslového krému, pokračujte. Pak najednou přejde z měkké na tvrdou. Dívajte se na cedník, přehájejte a ztrácejte bílou a jednolitý vzhled a začne vytvářet tuhou a loutlé hrudky v do té doby celistvé hmotě.

Tady zvolněte, přechází finále. Ne-bojte se, neekají vás dvě věci, které musíte zachytit, abyste neměli kuchyni vymalovanou podmáslí. Dostanete dost času uvědomit si, co se tu děje. Ale vášně uberte plyn. Během chvíle se máslo oddělí od podmáslí a v nádobě to začne hlasitě bít. Teď už přehájejte kousičky tuku plovoucí v mléce vypnete přehájejte, zjistíte, že se naase scedit podmáslí přes cedník do menší misky. Je třeba nechat udlát – teď je ta správná chvíle na rukavice, pokud je ho-dláte použít. Z rodícího se másla zároveň v cedníku vymačkejte co nejvíce podmáslí. Je to jako hníst máčkou, poddajnou plástelínu, taková dospělácká radost v kuchyni, která bych. Z vodní smetany na přehánění tvoří podmáslí kolem 60 procent, takže z litru smetany dostanete 600 ml báječného podmáslí. U nás z něj frčí kakao.

Vyláchněte si mísu, kde jste máslo přeháli, co nejstudeněji vodou. Pokud si můžete, vychladíte vodu s několika kostkami ledu, ale není to nezbytné. Máslo ponořte do studené vody a prohněte ho v ní. Voda se mléčně zakalí, což je známka, že se do ní uvolnila část podmáslí uvolněného v másle. Vodu vylejte, dejte si novou misku, a celé to opakujte třikrát nebo čtyřikrát, až voda zstává čísta a máslo je tak v podstatě zbavené volného podmáslí.

Pokud se ptáte, zda je tohle proplachování nezbytné, pak vězte, že ano a že je hodně. Nepropláchnuté a neprohnuté máslo se jednak rychle kazí, a jednak je jeho konzistence po zatuhnutí v lednici nedobrá. Lístkuje, trhá se, divně se natírá, není to žádná radost. Zbývá naposledy vymáčet vodu z másla a máte hotovo. Zastavte stopky; víc než deset minut to celé zřejmě netrvalo. Chcete-li vyrobit ochucené máslo, udělejte to v téhle fázi, dokud je tvárné a měkké. Můžete ho prohnát s esnekem, jemnou solí, kořením nebo bylinkami podle vlastního výběru. Tak jako tak nakonec nevhlednou hroudu másla uložíte do masešničky nebo zabalte do folie, uložíte do ledničky a podle potřeby užívejte.

Kolik stojí domácí máslo Pro snadnost výroby vyjdu z 1 litru smetany ke zpracování. Ve velkoobchodě momentálně stojí pohodlné litrové balení kolem 100 Kč. V maloobchodní síti je třeba nasbírat několik kelímků po 200 g, které stojí někdy v rozmezí od 15 do 23 korun za kus. 200 g sice není totéž co 200 ml, ale vcelku se to blíží. Takže i při nejlepší a nejvýhodnější akci pořídit v obchodě litr smetany minimálně za 75 Kč. Z litru smetany se získá kolem 600 ml podmásli. Hrudka másla, která při této akci vznikne, váží kolem 350 g. Jinými slovy je to 350 g domácího másla za 75-100 Kč. Při výrobě na kostku másla se známou matematickou fítkou zvanou trojlenka dostaneme na ceňku 71 Kč. Čili na částku, která je zatím vysoce nad cenou másla v obchodě, pokud má lovět a stíhá se u regálu. Jelikož jsem k tomu věc nepočítal spotřebu elektrické energie vody a těch pár minut času, co domácí výroba másla stojí, má s jasnou myslí odpověď: Doma se vyrábět máslo nevyplatí.

Má domácí máslo nějaké výhody oproti kupovanému?

Pokud jsem vám předchozím odstavcem vstříhl mnoho pesimismu do zájmu, pokusím se to teď razantně napravit. V Hamletovi se tvrdí, že je cosi shnilého ve státě dánském. Ale ono je cosi shnilého i v království českém a jeho chladicích pultech. Už několik let se trápím tím, že kupované máslo a na občasné náhodné výjimky věc nechutná dobře. Lepší se na pusku, zůstává po něm pach, snadno se má na peřivo hned po vyjmutí z lednice zatímco za mých mladých let se vychlazené máslo dalo sotva ukrojit, natož ihned roztírat. Takový malý fyzikálně-chemický zázrak, chtělo by se mi říci. Mléčný tuk je po vytažení z lednice prostě tvrdý a potřebuje vytemperovat na pokojovou teplotu, aby se stal poddajným. Ne jako margarín, který je tvárný, kdykoli si vzpomenete.

Chvilí jsem si dávala pozor na to, co se píše na obalech másla. A je to poměrně zajímavé čtení. To nejlepší máslo se smí na obalu nazývat čerstvé máslo. Je to máslo označené datem spotřeby a není starší než 20 dní od výroby. Poslední dobou dělala toto máslo jen Podbradská mlékárna, vždycky bývalo vyprodané jako první pro mě bylo máslem první volby, pokud už jsem nějaké kupovala. Ale dnes se v podstatě sehnat nedá a i kdyby nevládla máslová hysterie, je čím dál méně běžné. Všechny ostatní výrobky označené jen slovem máslo, případně slovem máslo s jakýmkoli jiným dodatkem, například farmářské máslo, selské máslo, jihoešské máslo, nedávné máslo, horácké máslo, stolní máslo, už podmínkou čerstvosti splávat nemusí a místo data spotřeby mají minimální trvanlivost. Tyhle druhy másla dost často pochází ze zásob strategicky a dlouhodobě uložených v mrazáku, následně rozmražených, znovu prohnutých, v lepším případě kvůli lepší chuti a chuťové směchaných s čerstvým máslem a teprve poté vypuštěných do prodejní sítě. Tato másla mají logicky horší chuť, mně na nich vadí i podivná mazlavost za nízkých teplot. České provozy, pokud je mi známo, je spotřebu másla v letech neměly tak pokročilé technologie, aby dokázaly do výrobního másla vpravit a emulgovat starý, zmražený mléčný tuk. Ale už nějakou dobu se to dělá v Polsku, a taky v Německu a v Belgii. Ale kdo ví, možná už se i k nám staří tyto novinky do výroby másla přestávají. Ovšem ze svého nejvyššího jsou takové výrobky, které pouze jako máslo vypadají, aniž by slovo máslo měly kdekoli na obalu. Známý například je třeba Jihočeské AB, vy stejné grafické prvky na obalu jako Jihočeské máslo. Tyhle výrobky definici másla nesplávejí ani omylem, buď mají méně mléčného tuku, než je pro máslo povinné, nebo dokonce mohou obsahovat i tuky rostlinné. Je logické, že takový výrobek pak pohromadě musí držet chemické emulgátory, aby z něj netekla voda, kterou je produkt doplněn na potřebný objem. Leckdy mohou ve výpisu látek ve složení následovat i aroma nebo barviva, aby se výrobek jeví víc tvárně jako máslo. Teprve ve chvíli, kdy porovnáte chuť domácího másla s máslem kupovaným, ihned pochopíte, zda jeho příprava v domácích podmínkách za to stála. Jakmile si dáte domácí máslo na jazyk, máslo se rozplyne a jeho chuť zmizí stejně rychle, jako se objeví. Je doslova lehoučké, voňavé a sladké a rozhodně vás nebude obtěžovat žádná vdomí osmdesátiprocentní tuhost nebo tukem olepený vnitřek úst. Je to takový malý zázrak a zároveň návrat k tomu, co je dobré a vodní a co bychom si měli brát zuby nehty před touto částí potravinářského průmyslu, která se zvrhla s nepatřným smyslem. **DOMÁCÍ MÁSLA OPROTI KUPOVANÉMU JE CHUŤOVÁ VÝHRA VE VÝŠÍ ASI TAK TISÍCE PROCENT.** Každý si pak musí rozhodnout sám za sebe, zda tenhle chuťový zisk převáží nad finančním hlediskem 15 minutami práce. U nás doma rozhodně ano. Tímikrát potvrzeno. Domácí máslo je součástí našeho lednice bez ohledu na máslovou krizi, která zuřila za okny.

FLORENTÝNA